

Prof. univ. dr. **Carmen Tamara Ungureanu**

Lect. univ. dr. **Ionuț-Alexandru Toader**

Facultatea de Drept a Universității

„Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Drept civil

Partea generală. Persoanele

Ediția a 6-a, revizuită și adăugită de
Lect. univ. dr. Ionuț-Alexandru Toader

Editura
Stamangiu
2024

§2. Conținutul raportului juridic civil

Conținutul raportului juridic civil este format din *drepturile și obligațiile* subiectelor participante la raport.

Conform art. 31 C. civ., orice persoană fizică sau persoană juridică este titulară a unui patrimoniu care include toate drepturile și datoriile ce pot fi evaluate în bani și aparțin acesteia.

2.1. Noțiune

Într-un *raport juridic civil simplu*, adică atunci când raportul juridic are în conținutul său drepturi reale sau drepturi nepatrimoniale, subiectul activ are, în principiu, numai drepturi, iar subiectul pasiv – care nu este determinat – are numai o obligație negativă și generală, de a nu face. De exemplu, uzufructuarul are dreptul de a poseda și de a folosi bunul proprietatea altuia, întocmai ca proprietarul acestuia; el are însă și o obligație, și anume aceea de a conserva substanța bunului asupra căruia își exercită uzufructul (art. 703 și art. 724 C. civ.); toate celelalte persoane fizice și juridice, corespunzător dreptului uzufructuarului, au obligația negativă și generală de a se abține de la orice acțiuni sau inacțiuni care ar putea să aducă atingere drepturilor acestuia.

În *raporturile juridice complexe*, adică în cazul raporturilor obligaționale, fiecare subiect are atât drepturi, cât și obligații. De exemplu, în raportul juridic care are ca izvor contractul de locațiune, locatorul (proprietarul) are dreptul de a primi chiria și de a pretinde chirieșului să folosească bunul conform destinației și ca un bun proprietar și obligația de a pune la dispoziția chirieșului bunul și de a-i asigura folosința liniștită și utilă a bunului pe tot timpul locațiunii^[1] (art. 1777 și art. 1786 C. civ.). Chirieșul, în mod corespunzător, are dreptul la predarea bunului și la asigurarea folosinței liniștite și utile a acestuia și are obligația de a folosi bunul potrivit destinației și ca un bun proprietar și de a plăti chiria (art. 1796 C. civ.).

Indiferent dacă raportul juridic este simplu sau complex, *fiecare drept al unui subiect*, adică fiecare drept subiectiv, are o *obligație corelativă*.

^[1] A se vedea FR. DEAK, *Contracte civile...*, p. 232; L. STĂNCIULESCU, *op. cit.*, p. 291 și urm.

Dreptul subiectiv civil^[1] poate fi definit ca fiind prerogativa recunoscută subiectului activ, de către dreptul obiectiv^[2], de a avea el însuși o conduită, precum și de a pretinde de la subiectul pasiv o conduită, putând apela, la nevoie, la forța de constrângere a statului. De exemplu, într-un raport juridic real, proprietarului îi este recunoscută prerogativa de a avea el însuși o anumită conduită, adică de a poseda, folosi și dispune de bunul care face obiectul dreptului său de proprietate, în mod exclusiv, absolut și perpetuu, însă în limitele stabilite de lege [art. 555 alin. (1) C. civ.]; totodată, proprietarului îi este recunoscută și prerogativa de a pretinde o anumită conduită tuturor persoanelor fizice și juridice, adică de a le pretinde să se abțină de la orice acțiuni sau inacțiuni care ar putea să aducă atingere dreptului său de proprietate; în cazul încălcării acestei obligații negative de către subiectele pasive, proprietarul poate apela la forța de constrângere a statului^[3].

Obligația civilă corelativă dreptului subiectiv civil poate fi definită ca fiind îndatorirea subiectului pasiv de a avea o anumită conduită față de subiectul activ, adică de a da, de a face sau de a nu face ceva, această conduită putând fi impusă, la nevoie, prin forța de constrângere a statului^[4]. De exemplu, într-un raport juridic care are ca izvor un contract de împrumut de bani, subiectul pasiv – împrumutatul – are îndatorirea de a avea o anumită conduită față de subiectul activ – împrumutătorul –, adică de a face, de a-i restitui suma împrumutată la termenul convenit, în caz contrar, subiectul activ putând apela la forța de constrângere a statului. Potrivit art. 1164 C. civ., „Obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată”.

2.2. Clasificarea drepturilor subiective civile

Drepturile subiective civile pot fi clasificate astfel:

a) după gradul de opozabilitate, în *drepturi absolute* și *drepturi relative*;

[1] Dreptul subiectiv civil a primit definiții variate în literatura juridică datorită faptului că nu există o definiție în legislație. A se vedea, în acest sens, G. BOROI, *op. cit.*, p. 61; G. BOROI, C.A. ANGHELESCU, *op. cit.*, p. 63; GH. BELEIU, *op. cit.*, p. 73-75, cu toți autorii citați acolo; Ș. DIACONESCU, P. VASILESCU, *op. cit.*, p. 281-283; ȘT. RĂUSCHI, C.T. UNGUREANU, *op. cit.*, p. 45; E. LUPAN, S. SZTRANYICZKI, *Raportul...*, p. 119.

[2] Dreptul obiectiv reprezintă totalitatea normelor juridice existente la un moment dat într-o anumită societate.

[3] A se vedea ȘT. RĂUSCHI, C.T. UNGUREANU, *op. cit.*, p. 45.

[4] A se vedea G. BOROI, *op. cit.*, p. 72; GH. BELEIU, *op. cit.*, p. 88-89; ȘT. RĂUSCHI, C.T. UNGUREANU, *op. cit.*, p. 46.

b) după natura conținutului drepturilor, în *drepturi patrimoniale* și *drepturi personale nepatrimoniale*;

c) după corelația dintre drepturi, în *drepturi principale* și *drepturi accesorii*;

d) după gradul de certitudine conferit titularilor drepturilor, în *drepturi simple* și *drepturi afectate de modalități*.

2.2.1. Drepturi absolute și drepturi relative

Dreptul absolut poate fi definit ca fiind acel drept subiectiv civil în temeiul căruia titularul său poate avea el însuși o anumită conduită^[1]; el produce efecte față de toate persoanele fizice și juridice (*erga omnes*); presupune un raport juridic între subiectul activ determinat și subiectul pasiv nedeterminat, reprezentat de toți ceilalți, care au obligația de a se abține de la încălcarea dreptului absolut.

Sunt drepturi absolute toate drepturile personale nepatrimoniale și drepturile patrimoniale reale.

Dreptul relativ poate fi definit ca fiind acel drept subiectiv civil în temeiul căruia titularul său – subiectul activ – poate pretinde o anumită conduită subiectului pasiv, adică să dea, să facă sau să nu facă ceva; el produce efecte numai între titularul său, ca subiect activ, și una sau mai multe persoane individualizate, ca subiect pasiv (*inter partes*).

Sunt drepturi relative toate drepturile patrimoniale de creanță.

Putem observa anumite deosebiri între dreptul absolut și cel relativ:

– în cadrul dreptului absolut este cunoscut doar subiectul activ, în timp ce în cadrul dreptului relativ sunt cunoscute ambele subiecte, atât cel activ, cât și cel pasiv;

– opozabilitatea *erga omnes* prin care subiectul pasiv are o obligație generală și obligatorie de a se abține de la orice acțiune ce ar împiedica subiectul activ de a își exercita dreptul său este specifică drepturilor absolute, pe când la drepturile relative opozabilitatea este *inter partes*, respectiv între părțile participante și succesorii lor.

2.2.2. Drepturi patrimoniale și drepturi personale nepatrimoniale

Drepturile patrimoniale sunt drepturile subiective civile care au conținut economic, evaluabil în bani. Totalitatea drepturilor patrimoniale, precum și a obligațiilor cu un conținut economic, evaluabil în bani, care aparțin unei

[1] A se vedea G. BOROI, *op. cit.*, p. 62; GH. BELEIU, *op. cit.*, p. 76; ȘT. RĂUSCHI, C.T. UNGUREANU, *op. cit.*, p. 46.

persoane alcătuiesc *patrimoniul* persoanei respective^[1] [art. 31 alin. (1) C. civ.]. Ele pot fi clasificate în *drepturi reale* și *drepturi de creanță*.

Printre principalele atribute ale drepturilor patrimoniale, alături de caracteristica principală, respectiv că acestea sunt evaluabile în bani, regăsim faptul că aceste drepturi sunt transmisibile către alte persoane, iar patrimoniul persoanei fizice poate fi transmis doar după încetarea acesteia din viață către succesori. Un alt aspect caracteristic îl reprezintă stingerea dreptului material la acțiune în caz de neexercitare într-un termen general de prescripție de 3 ani.

Dreptul real este acel drept subiectiv civil patrimonial în temeiul căruia titularul său își poate exercita prerogativele asupra unui bun determinat, în mod direct, fără a fi necesară intervenția unei alte persoane^[2]. Titularul unui drept de proprietate are facultatea de a face ce dorește cu bunul aflat în proprietatea sa. Cu titlu de exemplu, îl poate închiria, îl poate înstrăina sau îl poate greva cu o sarcină, nefiind nevoie de acordul unei alte persoane, acestea având obligația generală și abstractă a nu aduce atingere dreptului titularului.

În cazul dreptului real, subiectul activ este determinat, iar subiectul pasiv nedeterminat. Subiectul pasiv (reprezentat de toți ceilalți) are obligația generală și negativă de a se abține să aducă atingere drepturilor subiectului activ. Subiectul activ are un drept de urmărire și un drept de preferință. *Dreptul de urmărire* constă în prerogativa recunoscută titularului (subiectului activ) de a pretinde restituirea bunului de la orice persoană l-ar deține. De exemplu, proprietarul poate cere restituirea bunului său de la orice persoană, prin acțiunea în revendicare (art. 563 C. civ.). Acest drept de urmărire poate consta nu numai în restituirea bunului, dar și în satisfacerea creanței în legătură cu un bun, indiferent care ar fi deținătorul bunului; de exemplu, creditorul ipotecar poate urmări imobilul ipotecat, chiar dacă debitorul a înstrăinat imobilul. *Dreptul de preferință* constă în prerogativa recunoscută titularului dreptului real de a-și realiza dreptul cu precădere față de titularii altor drepturi^[3]. De exemplu, titularul unui drept de ipotecă își va recupera creanța cu prioritate față de ceilalți creditori, titulari ai altor drepturi reale accesorii (art. 2343-2345 C. civ.).

Drepturile reale sunt limitate ca număr și expres prevăzute de către lege. Astfel, sunt drepturi reale dreptul de proprietate și dezmembrămintele dreptului de proprietate, precum și drepturile reale accesorii.

[1] A se vedea, pentru detalii, V. STOICA, *Drept civil...*, p. 4-13.

[2] *Idem*, p. 25; I. REGHINI, Ș. DIACONESCU, P. VASILESCU, *op. cit.*, 2008, p. 302.

[3] A se vedea G. BOROI, *op. cit.*, p. 64; D.C. TUDURACHE, *Drepturile creditorilor la partaj*, în *Revista de Științe Juridice* nr. 2/2013, vol. XXIV, p. 104.

Dreptul de creanță este acel drept subiectiv civil patrimonial în temeiul căruia titularul său, subiectul activ (creditorul), poate pretinde subiectului pasiv (debitorul) să dea, să facă sau să nu facă ceva. Potrivit art. 1164 C. civ., debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată.

În cazul dreptului de creanță, atât subiectul activ (creditorul), cât și subiectul pasiv (debitorul) sunt determinate. Subiectul pasiv are obligația de a da, a face sau a nu face ceva. Drepturile de creanță sunt nelimitate ca număr și au ca izvor actele și faptele juridice.

Drepturile personale nepatrimoniale sunt drepturi subiective civile care nu pot fi evaluate în bani; ele sunt strâns legate de personalitatea umană.

Din categoria drepturilor personale nepatrimoniale fac parte:

– drepturile care privesc existența și integritatea fizică și morală a persoanei; de exemplu, dreptul la viață, la sănătate, la integritate fizică și psihică, la onoare, la reputație, la demnitate, la propria imagine etc. (art. 58 și art. 252 C. civ.); acestea sunt denumite în literatura juridică drepturi ale personalității^[1], care au calitatea de a fi inerente oricărei persoane^[2], și nu sunt transmisibile.

Orice persoană are dreptul la nume, la domiciliu, la reședință, precum și la o stare civilă, dobândite în condițiile legii (art. 59 C. civ.). Astfel, actele cu caracter patrimonial ce au ca obiect conferirea unei valori pecuniare corpului uman, elementelor sau produselor sale sunt interzise și lovite de nulitate absolută.

Prelevarea și transplantul de organe, țesuturi și celule de origine umană de la donatori în viață se fac exclusiv în cazurile și condițiile prevăzute de lege, cu acordul scris, liber, prealabil și expres al acestora și numai după ce au fost informați, în prealabil, asupra riscurilor intervenției este reglementată în cadrul art. 68 C. civ., iar acest lucru este interzis să se efectueze de la persoanele lipsite de discernământ din cauza unui handicap mintal, unei tulburări mintale grave sau dintr-un alt motiv similar, în afara cazurilor expres prevăzute de lege.

Orice persoană are dreptul la propria imagine și poate interzice ori să împiedice reproducerea, în orice mod, a înfățișării sale fizice ori a vocii

^[1] Pentru detalii, a se vedea Ș. DIACONESCU, *Drepturile subiective*, în Ș. DIACONESCU, P. VASILESCU, *op. cit.*, p. 281 și urm.; GH. BUTA, *Aspecte generale privind drepturile personalității, astfel cum sunt reglementate în noul Cod civil*, în P.R. nr. 10/2013, p. 25 și urm.; O. UNGUREANU, C. MUNTEANU, *Considerații în legătură cu dreptul la onoare – drept al personalității*, în *Dreptul* nr. 7/2014, p. 124 și urm.; S. CERCEL, *Considerații privind dreptul asupra propriului corp*, în *Revista de Științe Juridice* nr. 7/2009, p. 7 și urm.

^[2] C. JUGASTRU, *Drepturile personalității – promisiuni onorate, perspective neconvenționale*, în R.R.D.P. nr. 3-4/2021, p. 122.

sale sau, după caz, utilizarea unei asemenea reproduceri. Fiecare are un drept exclusiv asupra propriei imagini, care îi permite să se opună captării și difuzării propriei sale imagini prin diverse modalități: caricatură, jocuri video, film, fotografie etc. De asemenea, fiecare are dreptul de a se opune imitării, înregistrării, ascultării și difuzării vocii sale. Faptul că o persoană dă dovadă de toleranță față de media audiovizuală sau dă dovadă de complezență nu are valoarea unei renunțări la invocarea protecției dreptului său la imagine. De asemenea, toleranța nu dispensează de obligația de a solicita consimțământul persoanei în cauză în vederea publicării imaginii sale. De la această regulă există și limitări impuse de către lege, cum ar fi acțiunile de interceptare a comunicațiilor sau realizarea de către fotografii de către organele de cercetare în activitatea de cercetare a infracțiunilor.

Persoana fizică beneficiază de protecție juridică atât în timpul vieții, cât și după, prin respectul și interzicerea atingerii memoriei, precum și corpului persoanei decedate^[1]. Orice persoană poate determina în timpul vieții felul propriilor funeralii și poate dispune cu privire la corpul său inclusiv referitor la prelevarea de organe, țesuturi și celule umane, în scop terapeutic sau științific după moarte^[2]. Există și limitări în situația minorilor, lipsiți de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, situație în care va fi necesar acordul reprezentantului legal.

– drepturile care privesc atributele de identificare ale persoanei; de exemplu, dreptul la nume, la pseudonim, dreptul la domiciliu, la reședință, la starea civilă (art. 59 C. civ.);

– drepturile care privesc creația intelectuală; de exemplu, dreptul de autor, de inventator etc.; aceste drepturi nepatrimoniale pot avea și o latură patrimonială, reprezentată de remunerația dreptului de autor, de dreptul de recompensă a inventatorului etc. De exemplu, reproducerea imaginii și a vocii artiștilor-interpreți intră în domeniul de reglementare al Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe^[3].

2.2.3. Drepturi principale și drepturi accesorii

Dreptul principal este dreptul subiectiv civil care are o existență independentă, nedepinzând de un alt drept.

Dreptul accesoriu este dreptul subiectiv civil care nu are o existență independentă, el depinzând de un drept principal. Accesoriul urmează

[1] Art. 383. C. pen., intitulat „Profanarea de cadavre și morminte”.

[2] Art. 384. C. pen., intitulat „Prelevarea ilegală de țesuturi sau organe”.

[3] Republicată în M. Of. nr. 489 din 14 iunie 2018.

întotdeauna soarta principalului, conform principiului *accessorium sequitur principale*.

Toate drepturile personale nepatrimoniale sunt drepturi principale. Drepturile patrimoniale pot fi principale sau accesorii. *Drepturile patrimoniale principale* se împart în *drepturi reale principale* și *drepturi de creanță principale*.

Drepturile reale principale sunt dreptul de proprietate și dezmembrămintele dreptului de proprietate (art. 551 C. civ.); astfel:

- dreptul de proprietate publică (al statului și al unităților administrativ-teritoriale) și dreptul de proprietate privată (al persoanei fizice, al persoanei juridice și al statului și unităților administrativ-teritoriale, în calitatea lor de persoane juridice), astfel cum sunt prevăzute de art. 858 C. civ., pentru proprietatea publică, și de art. 555 C. civ., pentru proprietatea privată^[1]); dreptul de proprietate este dreptul care permite titularului său, persoană fizică sau juridică, să posede, să folosească și să dispună liber de un lucru, care se află supus în mod exclusiv, absolut și perpetuu în puterea proprie a titularului său^[2];

- dreptul de superficie; înainte de intrarea în vigoare a noului Cod civil, acest drept nu avea o reglementare specială; el era definit în doctrină ca prerogativa recunoscută superficiarului de a avea un drept de proprietate asupra construcțiilor sau plantațiilor realizate pe terenul proprietatea altei persoane, cu consimțământul acesteia, și de a avea un drept de folosință asupra terenului pe toată durata existenței construcțiilor sau plantațiilor^[3]; în noul Cod civil, superficia este detaliat reglementată în art. 693-702; este definită ca fiind dreptul de a avea sau de a edifica o construcție pe terenul altuia, deasupra ori în subsolul aceluși teren, asupra căruia superficiarul dobândește un drept de folosință [art. 693 alin. (1) C. civ.]^[4];

- dreptul de uzufruct; acesta constă în prerogativa recunoscută uzufructuarului de a poseda și folosi bunul proprietatea unei alte persoane,

^[1] Dreptul de proprietate privată în noul Cod civil are o accepțiune similară cu aceea din vechea legislație. Dreptul de proprietate publică este „dreptul de proprietate ce aparține statului sau unei unități administrativ-teritoriale asupra bunurilor care, prin natura lor sau prin declarația legii, sunt de uz ori de interes public, cu condiția să fie dobândite prin unul dintre modurile prevăzute de lege” (art. 858).

^[2] A se vedea, în acest sens, E. SAFTA-ROMANO, *Dreptul de proprietate...*, p. 21. A se vedea și C. BÎRSAN, *Drept civil. Drepturile reale principale, în reglementarea noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 36 și urm.

^[3] A se vedea, în acest sens, E. SAFTA-ROMANO, *Dreptul de proprietate...*, p. 265 și urm.

^[4] Pentru detalii, a se vedea C. BÎRSAN, *Drept civil. Drepturile reale principale*, ed. a 5-a, Ed. Hamangiu, București, 2023, p. 289 și urm.

întocmai ca proprietarul, cu obligația de a-i conserva substanța (art. 703 și urm. C. civ.)^[1];

– dreptul de uz; acesta constă în prerogativa recunoscută uzuarului de a poseda și de a folosi un lucru, proprietatea altuia, și de a-i culege fructele naturale și industriale numai pentru nevoile lui și ale familiei sale (art. 749 și urm. C. civ.)^[2];

– dreptul de abitație; acesta constă în prerogativa recunoscută titularului de a poseda și folosi o locuință, proprietatea altei persoane (a nudului proprietar), împreună cu soțul și copiii săi, chiar dacă nu a fost căsătorit sau nu avea copii la data la care s-a constituit abitația, precum și cu părinții ori alte persoane aflate în întreținere (art. 750 și urm. C. civ.)^[3]; în materie succesorală regăsim dreptul de abitație al soțului supraviețuitor (art. 973. C. civ.);

– dreptul de servitute; acesta constă în prerogativa recunoscută titularului dreptului de proprietate asupra unui imobil de a pretinde instituirea unei sarcini asupra unui alt imobil, având alt proprietar, pentru uzul și utilitatea propriului său imobil (art. 755 și urm. C. civ.)^[4];

– dreptul de administrare; este un drept real corespunzător proprietății publice și aparține regiilor autonome sau, după caz, autorităților administrației publice centrale ori locale și altor instituții publice de interes național, județean sau local; titularul dreptului de administrare poate folosi și dispune de bunul dat în administrare în condițiile stabilite de lege și, dacă este cazul, de actul de constituire (art. 868 C. civ.);

– dreptul de concesiune; este un drept real corespunzător proprietății publice; dreptul de concesiune are ca izvor contractul de concesiune, care se încheie între concedent (o autoritate publică) și concesionar (orice persoană fizică sau juridică), prin care concedentul recunoaște dreptul și, în același timp, obligația concesionarului de a exploata un bun, *proprietate publică a statului ori a unităților administrativ-teritoriale*, pe o perioadă determinată, în schimbul unei redevențe [art. 871 alin. (1) C. civ.]^[5];

– dreptul de folosință asupra bunurilor proprietate publică; acesta constituie prerogativa în temeiul căreia titularul poate întrebuința bunul în interesul său, percepându-i fructele; în vechea reglementare, titularul putea percepe fructele naturale, civile și industriale; în reglementarea noului Cod civil, fructele civile pot fi culese numai dacă există o astfel de prevedere în actul de constituire; se arată că „(1) Dreptul de folosință asupra

^[1] Pentru detalii, a se vedea *idem*, p. 303 și urm.

^[2] *Idem*, p. 325 și urm.

^[3] *Ibidem*.

^[4] *Idem*, p. 420 și urm.

^[5] C. BIRSAN, *op. cit.*, 2023, p. 214 și urm.

bunurilor proprietate publică se acordă, cu titlu gratuit, pe termen limitat, în favoarea instituțiilor de utilitate publică. (2) În lipsa unor dispoziții contrare în actul de constituire, titularul nu beneficiază de fructele civile ale bunului” [art. 874 alin. (1) și (2) C. civ.]; alături de dreptul de administrare și de dreptul de concesiune, dreptul de folosință este un drept real corespunzător proprietății publice; în vechea reglementare, în mod similar, dreptul de folosință era acordat regiilor autonome și instituțiilor publice și reprezenta un drept real corespunzător dreptului de proprietate publică; dreptul de folosință a unor bunuri proprietate publică sau privată a statului ori unităților administrativ-teritoriale putea fi conferit și unor persoane fizice sau juridice.

Drepturile de creanță principale sunt majoritatea drepturilor de creanță. De exemplu, într-un contract de rentă viageră, credentierul are dreptul de a pretinde plata rentei de la debientier, care are obligația corelativă de a-i plăti renta la termenele stipulate. Dreptul credentierului nu depinde de un alt drept, este independent (art. 2242-2253 C. civ.).

Drepturile patrimoniale accesorii se împart în *drepturi reale accesorii* și *drepturi de creanță accesorii*.

Drepturile reale accesorii sunt:

- dreptul de ipotecă; acesta constă în prerogativa recunoscută creditorului ipotecar de a obține satisfacerea creanței sale din valoarea bunului ipotecat, cu preferință și indiferent în proprietatea cui s-ar găsi bunul în momentul executării^[1] (art. 2343 și urm. C. civ.); dreptul de ipotecă este dreptul real accesoriu care depinde de soarta unui drept de creanță principal; de exemplu, dreptul de creanță al împrumutătorului împotriva împrumutatului este garantat cu un drept de ipotecă pe care împrumutătorul îl are asupra unui imobil al împrumutatului;

- dreptul de gaj; acesta constă în prerogativa recunoscută creditorului gajist de a-și satisface creanța din valoarea unui bun mobil gajat al debitorului său, cu preferință față de alți creditori (art. 2480 și urm. C. civ.); dreptul de gaj, la fel ca dreptul de ipotecă, depinde de un drept de creanță principal^[2]; potrivit art. 2480 C. civ., gajul poate avea ca obiect bunuri mobile corporale sau titluri negociabile emise în formă materializată^[3];

^[1] A se vedea ȘT. RĂUSCHI, C.T. UNGUREANU, *op. cit.*, p. 49; în Codul civil din 1864, ipoteca putea fi numai imobiliară; în noul Cod civil, pot fi ipotecate atât bunurile imobile, cât și bunurile mobile; o enumerare enunțativă a bunurilor mobile care pot fi ipotecate se regăsește în art. 2389 C. civ.

^[2] A se vedea C. STĂTESCU, C. BÎRSAN, *op. cit.*, p. 431-440.

^[3] În vechea reglementare, exista și dreptul de garanție reală mobilă consacrat în Titlul VI al Legii nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice, intitulat „Regimul juridic al garanțiilor reale mobiliare” [abrogat de art. 230 lit. u) din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare a noului Cod civil], care era un drept de gaj ce coexistă cu gajul prevăzut de Codul civil din 1864. Pentru

– privilegiile; privilegiul este preferința acordată de lege unui creditor în considerarea creanței sale (art. 2333 și urm. C. civ.); nu toate privilegiile sunt drepturi reale accesorii, ci numai acelea care stau pe lângă un drept de creanță principal^[1];

– dreptul de retenție; în vechea reglementare, dreptului de retenție nu îi era consacrat un text special; el era desprins din anumite dispoziții, de exemplu, din materia contractului de depozit ori de închiriere, și era definit într-un mod similar art. 2495 alin. (1) C. civ.: „Cel care este dator să rețină sau să restituie un bun poate să îl rețină cât timp creditorul nu își execută obligația sa izvorâtă din același raport de drept sau, după caz, atât timp cât creditorul nu îl despăgubește pentru cheltuielile necesare și utile pe care le-a făcut pentru acel bun ori pentru prejudiciile pe care bunul i le-a cauzat”; de exemplu, în situația contractului de depozit hotelier, în cazul neplătii de către client a prețului camerei și a serviciilor hoteliere prestate, hotelierul are un *drept de retenție* asupra bunurilor aduse de client, cu excepția documentelor și a efectelor personale fără valoare comercială (art. 2135 C. civ.); dreptul de retenție depinde de un drept de creanță principal, la fel ca și celelalte drepturi reale accesorii^[2].

Drepturile de creanță accesorii sunt acele drepturi care depind de drepturile de creanță principale. Sunt drepturi de creanță accesorii:

– dreptul la dobândă al creditorului, care decurge dintr-un contract de împrumut cu dobândă (art. 2167-2170 C. civ.)^[3]; dreptul de creanță principal constă în restituirea împrumutului, iar dreptul accesoriu în plata dobânzii^[4];

– dreptul subiectiv care are ca izvor fideiusiunea (art. 2280-2320 C. civ.), adică acel contract prin care o persoană numită fideiusor se obligă față de creditorul altei persoane să execute obligația celui pentru care garantează, dacă acesta nu o va executa^[5]; de exemplu, încheierea unui contract de vânzare cu plata prețului în rate; dreptul de creanță principal al vânzătorului constă în a pretinde plata prețului de la debitorul cumpărător; dacă acesta nu își execută obligația, vânzătorul are un drept de creanță accesoriu împotriva fideiusorului (garantului) cumpărătorului;

detalii, a se vedea C. STĂTESCU, C. BÎRSAN, *op. cit.*, p. 431-432 și 436-438. A se vedea și G. BOROI, *op. cit.*, p. 67; G. BOROI, D. BOROI, *Garanția reală mobilă reglementată de Titlul VI al Legii nr. 99/1999*, în *Juridica* nr. 4/2000, p. 129-136.

^[1] Potrivit art. 2338 C. civ., privilegiile asupra tuturor bunurilor mobile și imobile ale debitorului se stabilesc și se exercită în condițiile prevăzute de Codul de procedură civilă. A se vedea și C. STĂTESCU, C. BÎRSAN, *op. cit.*, p. 449-457.

^[2] *Idem*, p. 428-431; G. BOROI, *op. cit.*, p. 67.

^[3] A se vedea FR. DEAK, *Contracte civile...*, p. 363-371.

^[4] A se vedea G. BOROI, *op. cit.*, p. 65.

^[5] A se vedea C. STĂTESCU, C. BÎRSAN, *op. cit.*, p. 420-427.